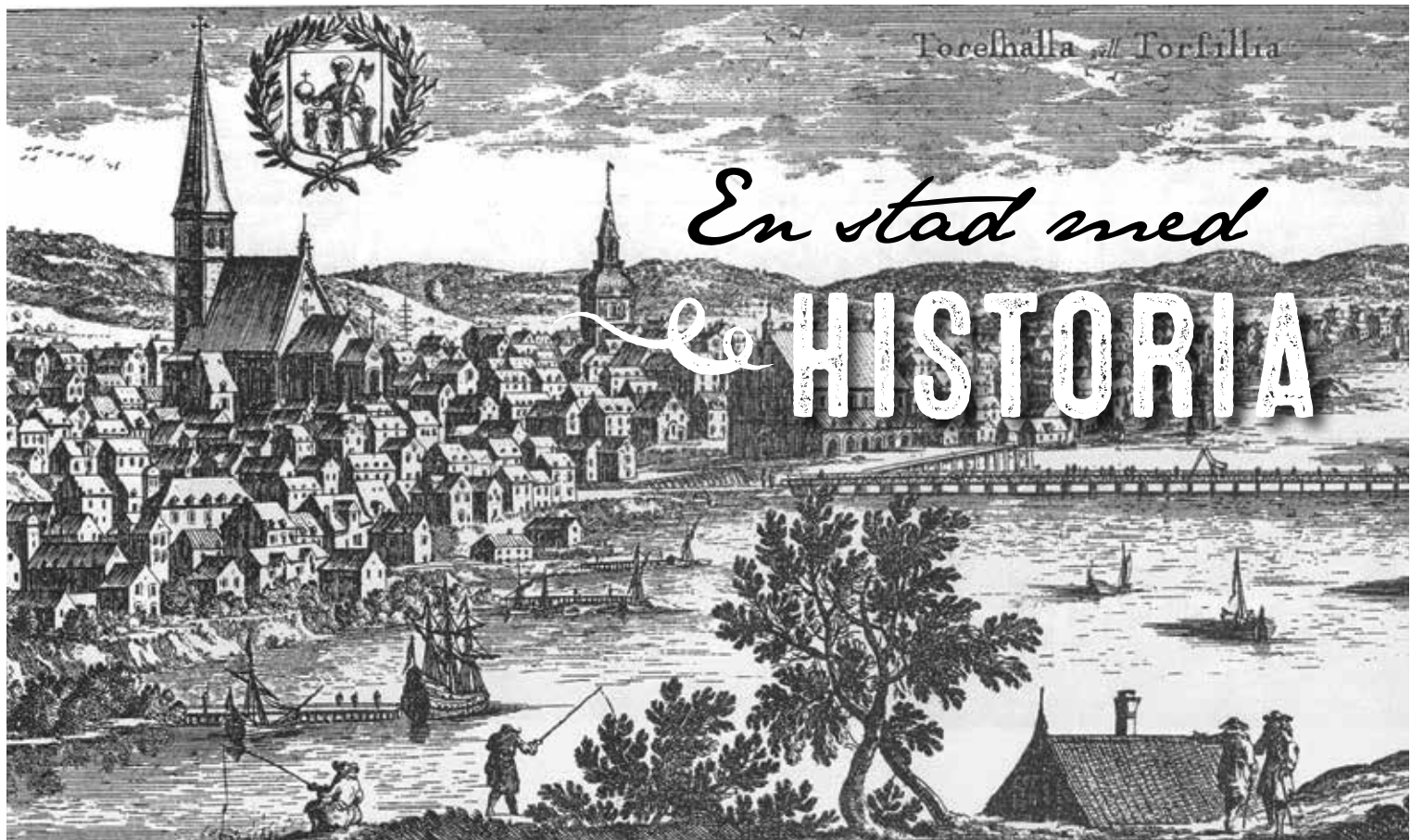


Välkommen till  
TORSHÄLLA





*Torshälla omkring år 1700. Ur Suecia antiqua et hodierna, och därmed troligen inte helt tillförlitlig.*

**T**orshälla är en av Sveriges äldsta städer. Redan år 1317 fick Torshälla sina stadsprivilegier av kung Birger Magnusson. Det ursprungliga namnet på Torshälla är Torsharg, som syftar på en offerplats där guden Tor dyrkades.

Trots att en stor brand 1798 utplånade större delen av trähusen i Torshälla, är historien påtaglig i de äldre delarna av staden. Här finns kullerstenstorg och smala gator som slingrar sig mellan kyrka, rådhus och gamla bevarade trähus. I Torshälla kyrka finns minnen från alla århundraden sedan kyrkan byggdes. Den äldsta delen är från 1100-talet. I korets valv finns takmålningar,

utförda av Albertus Pictor i mitten av 1400-talet. En unik bild är "Abraham med glasögon", troligen den enda bilden från denna tidsperiod, som visar att glasögon användes då. Det finns träskulpturer från 1400-talet och predikstolen är från 1600-talet.

Bergströmska gården är en borgargård från 1700-talet som klarade sig från den stora branden. Den ligger utmed Lilla gatan och fungerar idag som hembygdsmuseum. Rådhuset är från 1833. På rådhusets vind finns det gamla stadshäktet och tornklockans unika urverk från 1500-talet. Den gamla kronokvarnen från 1628 fungerade som

kvarn till 1947 då taket och maskineriet brann. Idag finns Torshälla bibliotek inrymt i lokalerna.

Torshälla har en lång tradition av järnhantering. En smideshammare i Torshälla ström finns omnämnd redan 1486. Nyby Bruk grundades 1829, och idag producerar Outokumpu rostfri kallvalsad plåt och rör.

Vid kommunreformen 1971 blev Torshälla en del av Eskilstuna kommun. Torshälla stads nämnd är kvar för att markera Torshällas särställning inom kommunen.

# SEVÄRDHETER



## GAMLA STADEN

Gator och gränder runt Rådhuset utgör gamla Torshälla. Här finns trähus från början av 1800-talet då staden byggdes upp efter branden 1798. Det gamla gatunätet är bevarat sedan 1800-talet. Här kan du strosa omkring och besöka Bergströmska gården, rådhuset, kyrkan eller den gamla kronokvarnen.

## BERGSTRÖMSKA GÅRDEN

Borgargård från 1700-talet som klarade sig från branden 1798. Idag är ett hembygds-museum inrymt här. Dagar med underhållning och servering anordnas sommartid.

Adress: Lilla gatan 12

Telefon: 016-35 50 76

## KVARNEN

Den före detta kronokvarnen från 1628 fungerade som kvarn fram till 1947 då taket och maskineriet brann. Idag är Torshälla bibliotek inrymt i lokalerna. Här finns en konstsamling med konstnärer från Torshälla representerade.

Adress: Storgatan 26

Telefon till biblioteket: 016-710 17 70

## RÅDHUSET

Rådhuset ligger vid det kullerstenklädda Rådhusorget och är byggt 1833. Borgmästarens ämbetsrum har bevarats. På vinden finns det gamla stadshäktet och tornklockans unika urverk från 1500-talet.

## TORSHÄLLA KYRKA

De äldsta delarna är från 1100-talet. I kyrkan finns unika kalkmålningar av Albertus Pictor samt medeltida träskulpturer.

Telefon: 016-35 85 03

[www.svenskakyrkan.se/torshalla](http://www.svenskakyrkan.se/torshalla)

## KANALER OCH SLUSSEN

I slutet av 1500-talet lät hertig Karl påbörja arbetet med en kanal mellan Mälaren och Hjälmarens. Karl IX:s kanal stod klar i början av 1600-talet och var Sveriges första fullt fungerande kanal. I mitten av 1800-talet grävdes ”Eskilstuna nedre kanal”. Slussarna i denna är av samma konstruktion som vid anläggandet 1860, även om trävirket har bytts ut ett flertal gånger.

## KULTURHISTORISK VANDRING

Tio byggnader i framför allt den gamla delen av Torshälla har försetts med skyltar om husets eller byggnadens historia och arkitektur. Karta över den kulturhistoriska vandringen finns att hämta på Torshälla direkt eller biblioteket Kvarnen.

# MUSEUM



## EBELINGMUSEET

Museet visar måleri, keramik och skulpturer av Torshällas mångsidige konstnärprofil Allan Ebeling (1897-1975). I museet finns även målningar och grafik av dottrarna Marianne Ebeling (1930-1979) och Harriet Ebeling (1932-2014) samt Bäckstrands fotoarkiv med historiska bilder från Torshälla. Museet arrangerar tillfälliga utställningar med både samtidskonst och mer traditionell konst. Ebelingmuseet har en konstverkstad där privatpersoner och grupper kan boka tid för skapande. Det finns också möjlighet att boka visningar eller delta i offentliga visningar.

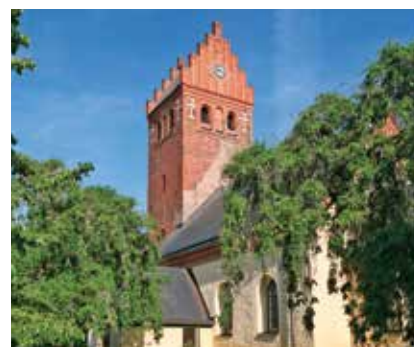
Adress: Eskilstunavägen 5

Telefon: 016-710 73 05

[www.eskilstuna.se/ebelingmuseet](http://www.eskilstuna.se/ebelingmuseet)



*Gamla staden*



*Torshälla kyrka*



*Rådhusets gamla tornur från 1500-talet visas åt både norr och söder. Klocktornet är landets äldsta fungerande mekaniska tornur.*





# KONST *e* *präglar staden*

**A**llan Ebeling (1897-1975) föddes i New York och kom till Sverige som 11-åring. Under 20-talet var han anställd som konstnärlig ledare på Bo Fajans i Gävle och ett par år vid Uppsala Ekeby. Från 1930 och fram till sin död var han verksam i Torshälla som målare, keramiker, grafiker och skulptör.

På Ebelingmuseet visas samlingen med verk, såväl måleri som keramik och skulptur, av konst-

nären Allan Ebeling. I museet finns även målningar och grafik av dottrarna Marianne Ebeling (1930-1979) och Harriet Ebeling (1932-2014). Ebelingmuseet förvaltar också det omfattande Foto Bäckstrands-arkivet, ett unikt dokument över stadens liv under nära tre decennier. Harald Bäckstrand (1901-1995) kom till Torshälla 1943. Han etablerade affärsrörelsen "Foto Bäckstrand" och var Torshällas ende yrkesverk-samma fotograf fram till 1971. Ebelingmuseet

arrangerar också tillfälliga utställningar både inom samtidskonst och mer traditionell konst.

Den offentliga konsten i Torshälla domineras av Ebelings skulpturer, till exempel gjutjärnsskulpturen "Tor och bockarna" som står i ån nedanför Holmberget. Staden smyckas även av andra skulpturer. I anslutning till Holmberget finns en skulpturpark som successivt utökas.



# GALLERIER OCH KONST



## KERAMIKSTUDION

Keramiker och formgivare Lotta Mari Eriksson med egen verkstad.

Adress: Storgatan 23

Telefon: 073-651 31 53

[www.keramikstudion.com](http://www.keramikstudion.com)

## KONST & GLAS

Konstnären Gunilla Lifvergren arbetar med konstglas och skulpturer. Hon utsågs till "Årets Sömlandskonstnär" 2013.

Adress: Eskilstunavägen 5

Telefon: 070-981 49 97

[www.gul.nu](http://www.gul.nu)

## MAYS ATELJÉ

May Jansson arbetar med silversmide.

Adress: Eskilstunavägen 3

Telefon: 016-35 76 75



*Saxofonisten av Allan Ebeling*

## OFFENTLIG KONST

Den offentliga konsten domineras av Allan Ebelings skulpturer:

- Tors bockar, gjutjärnsskulptur som står på en sten i Torshällaån
- Vattenbärrerskan på Östra torget
- Jazzkapellet och Saxofonisten i Holmbergsparken
- Järnhantverk och jordbruk vid Stadskällaren

Andra konstverk i Torshälla är:

- Stegen, en skulptur av KG Nilsson vid en av infarterna till Torshälla
- Yin-Yang av Arne Jones på Rådhusorget
- Damen med hunden av Sven Lundqvist utanför biblioteket Kvarnen
- Skulpturgruppen Morfogenes av Bo Englund finns i Holmbergsparken
- Manteln av Ebba Bohlin finns i Holmbergsparken

Karta över offentlig utomhuskonst finns att hämta på Torshälla direkt och biblioteket Kvarnen.



*Tors bockar av Allan Ebeling*

# SHOPPING



I Torshälla hittar du butiker med ett unikt sortiment. Här finns bland annat antikvariat, inredning, kuriosa och delikatesser.



*Morfogenes av Bo Englund*

## BADPLATSER



Badplatserna MälARBADEN och ÄNGSHOLMEN är belägna strax norr om Torshälla. Det finns cykelbanor och busstrafik till badplatserna. Vid MälARBADEN finns lekplats, strandkiosk och möjlighet att grilla.

## BÅTTURER



### KRYSSNING HJÄLMARE KANAL

Dagskryssning med M/S Gustaf Lagerbjelke till och genom Hjälmare kanal. Från Torshälla avgår båten fredagar. Bussresa tillbaka till avresehamnen. Se hemsida för mer information och turlista.

Telefon: 019-10 71 91

[www.lagerbjelke.com](http://www.lagerbjelke.com)

### RÄKBÅTEN

Kvällstur med räkfrossa och trubadur-  
underhållning. M/S Tor avgår från Torshälla hamn på torsdagar. Se hemsida för mer information och turlista.

Telefon: 019-10 71 91

[www.lagerbjelke.com](http://www.lagerbjelke.com)

### VÄSTERÅSKRYSSNING

Dagsturer med M/S Havsörnen till Västerås med stopp i Sundbyholm och på Ridön. Avgång från Torshälla tisdagar.

Telefon: 021-13 51 71

[www.rederimalarstaden.se](http://www.rederimalarstaden.se)



*MälARBADEN*



*Slussar*





# Närheten till VATTEN

**C**entrala Torshälla ligger bara några kilometer från Mälaren. Flera fina badplatser finns på cykelavstånd. Från Torshälla hamn kan man sommardag åka på rätkryssning på Mälaren eller göra utflykter till Västerås eller Hjälmare kanal.

Genom Torshälla slingrar sig både åar och kanaler, som förbinder Hjälmarens med Mälaren. Redan

i slutet av 1500-talet lät hertig Karl påbörja arbetet med en kanal mellan Mälaren och Hjälmarens. Ett stort antal slussar anlades utmed hela sträckan, varav två eller tre byggdes i nuvarande Nybyån i Torshälla. Denna Sveriges första fullt fungerande kanal, Karl IX:s kanal, stod klar i början av 1600-talet och användes under några årtionden,



men började sen förfalla. Därefter byggdes den ännu i bruk varande Hjälmare kanal. Vid mitten av 1800-talet började man gräva "Eskilstuna nedre kanal".

Slussarna i denna är av samma konstruktion som vid anläggandet 1860, även om trävirket har bytts ut ett flertal gånger.

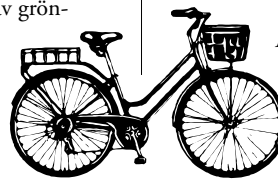


# NATUREN *i och omkring staden*

**D**et finns två naturreservat bara några kilometer från centrala Torshälla. Naturreservatet Ekbacken ligger längs med Torshällaån, och här finns 200 år gamla ekar. Naturreservatet Skäret ligger vid Mälaren. I och kring Torshälla finns cykel- och vandringsleder av varierande längd, alltifrån Hälsans stig i centrala Torshälla till Gyllenhielmska leden som är

sammanbunden med Fogdöns pilgrimsled som tar dig via Sundbyholm till Strängnäs. Inne i Torshälla finns flera oaser i form av grönområden och parker. Holmberget är Torshällas stadspark. Här finns slingrande gångar, konstverk och vacker utsikt mot ån och gamla Torshälla.

En skulpturpark anläggs i anslutning till Holmberget.



Andra grönområden är Nybyparken och Kofältet. Det senare ligger precis intill Torshällaån och är utrustat med bord, bänkar, grillar och brygga.



## CAMPING

### MÄLARBADENS CAMPING

4 km norr om Torshälla ligger Mälardalens camping. Här finns ca 60 campingplatser med el och 5 stugor med 4 bäddar i varje. Campingen är öppen året runt, och har full service under sommaren.

Telefon: 016-34 31 87

E-post: [info@malarbadenscamping.se](mailto:info@malarbadenscamping.se)

Hemsida: [www.malarbadenscamping.se](http://www.malarbadenscamping.se)

## CYKLING

### CYKELLEDER

I och omkring Torshälla och Eskilstuna finns flera cykelleder. Cykelkartor finns att hämta på Torshälla direkt och biblioteket Kvarnen. Luftpumpar finns på Östra torget och utmed Eskilstunavägen i höjd med Gökstensskolan.

### CYKLAR FÖR UTHYRNING

Cyklar att hyra över dagen finns på Torshälla direkt, Östra torget

## HAMNAR

### MÄLARBADENS GÄSTHAMN

Gästhamn med 12 platser. Gästbrygga i anslutning till barnvänligt fritidsområde med badplats och lekpark. Tillgång till servicehuset på Mälardalens camping, med dusch- och tvättmöjligheter.

Telefon: 016-34 31 87

### TORSHÄLLA HAMN

Gästhamn med 7+5 platser. Wc, dusch, eluttag, tvättstuga och septiktank. Fyra ställplatser för husbilar finns i anslutning till hamnen.

Telefon: 016-34 31 87, 070-200 90 21

## GOLF

### MÄLARBADENS GOLFKLUBB

Mälardalens golfklubb erbjuder en parkbana med mycket vatten. 9+9 hål. Här finns driving range, restaurang och shop.

Adress: August Ståhlbergs väg 13

Telefon: 016-34 37 37

[www.malarbadensgk.se](http://www.malarbadensgk.se)

### TORSHÄLLA GOLFKLUBB

Torshälla golfklubb erbjuder en 18-håls skogs- och parkbana. Området har driving range, restaurang och shop.

Adress: Folkestavägen

Telefon: 016-35 87 22

[www.torshallagk.com](http://www.torshallagk.com)

## IDROTTS-ANLÄGGNINGAR M.M.

### ELLFOLK ARENA

Inomhusarena med läktare.

Adress: Eskilstunavägen 35

Hemsida för bokning: [fritid.eskilstuna.se](http://fritid.eskilstuna.se)

### TORSHARGS IP

Fotbollsplan med konstgräs.

Adress: Germundsgatan

Hemsida för bokning: [fritid.eskilstuna.se](http://fritid.eskilstuna.se)

### MOTIONSSPÅR

Belysta spår finns vid Torshargs IP (2,5 km) och Ektorps Nyby (slingor 1,3-10 km).

### NYBY TORSHÄLLA RIDKLUBB

Ridklubben bedriver ridskoleverksamhet. Kontakta ridklubben för information om evenemang.

Adress: Folkestavägen 2

Telefon: 016-35 89 60

[www.ntrk.org](http://www.ntrk.org)

### TORSHÄLLA TENNISKLUBB

Två grusbanor.

Adress: Spångagatan

Telefon: 016- 35 78 39



*Torshälla har två golfklubbar*

# NATURRESERVAT



## EKBACKEN

Ekbacken ligger ca 1,2 km sydväst om Torshälla centrum, vid Torshällaån. Här kan du sitta mellan 200-åriga ekar och njuta av utsikten mot ån.

## SKÄRET

Skäret ligger 4 km norr om Torshälla, vid Mälaren. Här kan du vandra i en mosaik av olika marktyper.

# PARKER



## HOLMBERGET

Holmberget är Torshällas stadspark. Den är försedd med slingrande gångar, statyer och vacker utsikt mot ån och gamla Torshälla. Holmberget är ursprungligen ett verk av stadsträdgårdsmästaren och hembygdsentusiasten Georg Nyström (1861-1944). Han ägnade en stor del av sitt liv åt att göra Holmberget till en förnämlig parkanläggning.

## NYBYPARKEN

Nybyparken anlades 1832-1838 av Adolf Zethelius, dåvarande ägare till Nyby bruk. Parken är ett trivsamt strövområde med naturparkens karaktär, som sträcker sig utmed Nybyån, som i själva verket är resterna av Sveriges första kanal.

## KOFÄLTET

Alldeles intill vattnet där Eskilstuna nedre kanal och Torshällaån möts, ligger denna centrala och mycket uppskattade oas.

Holmenleden går strax intill vilket gör det lätt att nå Kofältet såväl med bil eller cykel som till fots. Här finns möjlighet att fiska, grilla eller bara sitta ned och njuta av naturen.

## KRUSGÅRDSPARKEN

Torshällas nyaste park ligger nära Torshälla hamn. Här finns utegym, äventyrslekpark, grillplatser och promenadstråk.

# VANDRINGSLEDER



## GYLLENHIELMSKA LEDEN

Gyllenhielmska leden sträcker sig från Årby förbi Torshälla till Sundbyholms gästhamn. Hela leden är 24 km lång, men det går också bra att gå en del av sträckan. Sommaren 2013 förlängdes leden österut och blev totalt 36 km lång. Nu är leden sammanbunden med Fogdöns pilgrimsled.

## HÄLSANS STIG

En 5 km lång promenadslinga i Torshälla. Karta finns på Torshälla direkt och biblioteket Kvarnen.



*Gyllenhielmska leden*



*Holmberget*



## N: 39.

Menuetto

Storm och böl-jor tyst-na ren,  
Vä-dret spe-lar fritt och täckt,

Him-la tvålfvets mat-la storr, Mer och mer för-  
Pen-fören ri-stas vid hvar stäkt, Lönn och As-par

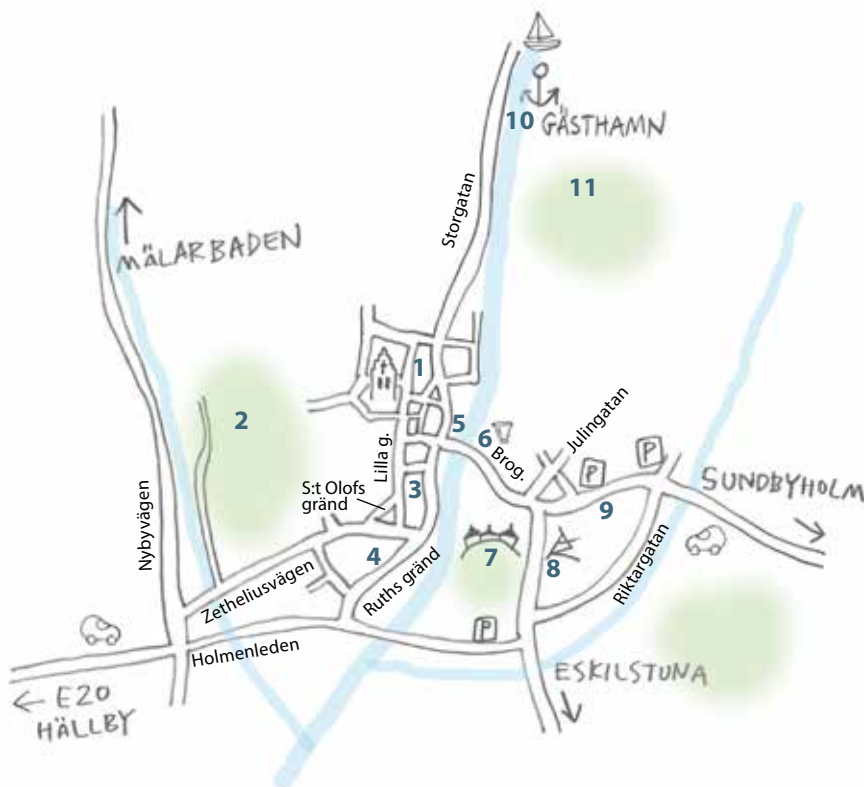
Iva-gas, Ren det bör-jar da-gas, Molnen Simma,  
Su-fa, Kärr och käl-lor brus-sa, Or-ren spe-lar,

gvalm och dimma, Bå-dar So-lens ble-ka stråmma.  
Töm-man se-lar, Bors-den åt sin Fo-le de-lar.

Ren i hvar spis, Sladderar och fräs Spä-nor och ris,

Fredmans Epistel nr 39, Storm och böljor tystna ren, ska ha komponerats av Carl Michael Bellman under en kortare vistelse i Torshälla. Detta anges även i den tryckta utgåvan av vissamlingen från 1790, där undertiteln lyder "Öfver Bergströmskans Porträt på Liljans krog i Torshälla". På Holmberget finns en byst till minne av Bellman.

# Det finns många vägar till TORSHÄLLA



## PÅ VÄSTRA SIDAN ÅN

- 1 Gamla Torshälla  
Rådhuset  
Torshälla kyrka
- 2 Nybyparken
- 3 Bergströmska gården
- 4 Kvarteret Borgmästaren
- 5 Biblioteket Kvarnen  
Keramikstudion

## PÅ ÖSTRA SIDAN ÅN

- 6 Stadskällaren
- 7 Holmberget
- 8 Ebelingmuseet  
Konst & glas  
Rolf Berg keramik  
Mays Ateljé
- 9 Östra torget  
Torshälla direkt
- 10 Torshälla hamn
- 11 Krusgårdsparken

## VILL DU VETA MER?

Torshälla direkt, Östra torget, Brogatan 13  
Telefon: 016-710 10 00  
E-post: eskilstuna.kommun@eskilstuna.se

Eskilstuna Tourist Center  
Telefon: 016-710 70 00  
E-post: turism@eskilstuna.nu

[www.eskilstuna.nu/torshalla](http://www.eskilstuna.nu/torshalla)

